

Biuletenio tematika ir tema

Klimato kaita

Biuletenio laidos antraštė, probleminis klausimas

Jungtinių Tautų klimato kaitos konferencijos COP30 aspektai

Esminiai žodžiai

Klimato kaita, klimato diplomatija, Jungtinių Tautų klimato kaitos konferencija COP, Brazilija

Serija ir registracijos numeris

S-2025-11

Leidimo data

2025-12-15

Leidimo vieta

Vilnius

Žanras

☒ Analitinė apžvalga ☐ Kita

Šaltiniai: kategorijos

- ☐ Teisės aktai ☐ Politinė komunikacija
☐ Analitinių centrų kūriniai / leidiniai
☒ Žiniasklaidos turinys ☐ Socialinių tinklų turinys
☐ Statistiniai duomenys ☐ Mokslo darbai
☐ Metainformaciniai produktai
☐ Išviešinti slapti / privatūs duomenys

Šaltiniai: nuo – iki

2022 01 01 –
2025 12 01

Šaltiniai: kalbos

- ☒ Lietuvių k. ☐ Lenkų k.
☒ Anglų k. ☐ Kitos ES kalbos
☐ Rusų k. ☐ Kitos

Citavimui (APA stiliumi)

Nacionalinė biblioteka, Informacijos analitikos skyrius (2025). *Jungtinių Tautų klimato kaitos konferencijos COP30 aspektai* (S-2025-11). Vilnius.

Kontaktiniai duomenys

Informacijos analitikos skyrius; analitika@lnb.lt. Nacionalinė biblioteka, Gedimino pr. 51, 01109 Vilnius.

Turinio apžvalga

Šiame darbe aptariama COP30 (2025 m. lapkričio 10–21 d. Beleme, Brazilijoje, vykusi klimato konferencija), pateikiama apibendrinimų bei akcentų, į ką atkreipti dėmesį ateityje.

1. Įžanga

2025 m. lapkričio 10–21 d. Beleme, Brazilijoje, vykusioje 30-oje Jungtinių Tautų (JT) klimato kaitos konferencijoje (COP30) priimtas kompromisinis susitarimas, kurio formuluotės neatspindi tiesioginio įsipareigojimo atsisakyti iškastinio kuro – anglies, naftos ir gamtinių dujų, nors per 80 valstybių, įskaitant Europos Sąjungą (ES), į konferencijos rezoliuciją aktyviai siekė įtraukti ambicingą ir aiškų planą, kaip nutraukti minėtų išteklių naudojimą.

Vietoje to susitarime prioritetas teikiamas prisitaikymo prie klimato kaitos finansavimo mechanizmams, jų stiprinimui. COP30 susitarime iki 2035 m. numatyta patrigubinti adaptacijai skirtą finansavimą, lyginant su dabartiniu lygiu. Taip pat dokumente daug dėmesio skiriama teisingos pertvarkos (angl. *just transition*) pereinant prie žaliosios ekonomikos principams ir adaptacijos rezultatų matavimui (naudojant 59 rodiklių sistemą adaptacijos tikslams struktūrizuoti ir vertinti).

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Cituojant arba naudojant šį šaltinį, nuoroda į Nacionalinę biblioteką yra būtina.
Šioje apžvalgoje pateikiamas turinys nėra oficiali Nacionalinės bibliotekos nuomonė.

LNB / IAS / S / 2025-12-15 / Psl. 1 iš 14
© Nacionalinė biblioteka, 2025 / Слава Україні!

ES konferencijos metu išreiškė tvirtą poziciją dėl būtinybės nustatyti naują, mokslškai pagrįstą klimato kaitos mažinimo siekį 2040-iems metams, kuris pakeistų iki 2030 m. įgyvendinamą nacionaliniu lygiu įpareigojančių veiksmų (angl. *Nationally Determined Contribution*) tikslą. Bendrija apsiėmė aktyviai skatinti paramos telkimą nukentėjusioms šalims, kurios yra labiausiai pažeidžiamos klimato krizės padarinių. Europa pabrėžė socialinės dimensijos svarbą ir paragino remiantis teisingo perėjimo principu per neišvengiamą energetikos transformaciją užtikrinti teisingą darbo vietų bei bendruomenių apsaugą.

COP30 rezultatai kelia nusivylimą dėl ambicingumo, nes priimtose priemonės, ekspertų vertinimu, neatitinka klimato krizės rimtumo, masto ir skubos. Toks neryžtingumas daro mažiau realų Paryžiaus susitarime įtvirtintą tikslą apriboti visuotinį atšilimą iki 1,5 °C virš ikipramoninio lygio.

Įsipareigojimų mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) išmetimą stoka kelia valstybių, siekiančių aukštesnių kovos su klimato kaita tikslų, politinės demotyvacijos riziką. Analitikai įspėja, kad, esant dabatinei sprendimų trajektorijai, gali tapti neišvengiama galutinių siekių peržiūra, orientuojantis į planetos atšilimo ribojimą iki 2 °C, o tai reikšmingai didintų globalių katastrofinių įvykių tikimybę ir mastą.

COP30 susitarimas žymi svarbų, nors ir nepakankamai veržlų žingsnį tarptautinio klimato bendradarbiavimo srityje. Juo patvirtinama adaptacijos prie vykstančių pokyčių ir tam reikalingų priemonių finansavimo svarba, taip pat išryškintas esminis stambiųjų iškastinio kuro gamintojų ir šios pramonės produkcijos vartotojų nesutarimas su ambicingą klimato politiką vykdančiomis valstybėmis.

COP30 pabrėžta būtinybė tęsti ir intensyvuoti tarptautines pastangas, ypač su klimato kaita susijusių priemonių finansavimo, technologijų perdavimo ir adaptacijos sferose. Ateityje bus kritiškai svarbu užtikrinti lyderystę klimato kaitos mažinimo srityje, ypač ruošiantis Turkijoje vyksiančiai konferencijai COP31, kurioje, tikėtina, bus bandoma atnaujinti derybas dėl griežtesnių įsipareigojimų, susijusių su iškastinio kuro atsakymu.

Pagrindinė problema išlieka – nors COP30 sprendimai orientuoti į atsparumo klimato kaitai finansinį rėmimą, teisingą energetikos pertvarką ir tarptautinį bendradarbiavimą, trūksta vieningo ir įpareigojančio susitarimo dėl greito iškastinio kuro atsakymo ir ambicingų ŠESD emisijų mažinimo tikslų, o tai kelia rimtų problemų siekiant efektyvaus globalios klimato krizės valdymo.¹

¹ BNS. (2025 m. lapkričio 22 d.). COP30 konferencijoje priimtas klimato susitarimas be iškastinio kuro plano. Prieiga per internetą: <https://diena.lt/naujienos/pasaulis/ekonomika-ir-politika/cop30-konferencijoje-priimtas-klimato-susitarimas-be-iskastinio-kuro-plano-1730018>

Carbon Brief. (2025 m. lapkričio 11 d.). Analysis: Which countries have sent the most delegates to COP30? Prieiga per internetą: <https://www.carbonbrief.org/analysis-which-countries-have-sent-the-most-delegates-to-cop30/>

Dikčius, S. (2025 m. lapkričio 21 d.). COP30: Klimato politika su visa planeta žengia į naują etapą. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2751252/silvestras-dikcius-cop30-klimato-politika-su-visa-planeta-zengia-i-nauja-etapa>

Earth.org. (2025 m. lapkričio 21 d.). COP30 Week 2: Recap. Prieiga per internetą: <https://earth.org/cop30-week-2-recap/>

Europos Komisija. (2025 m. lapkričio 22 d.). ES užtikrino susitarimą dėl pasaulinio atsako, kad 1,5 °C riba išliktų pasiekiamą. Prieiga per internetą: https://commission.europa.eu/topics/climate-action/eu-cop/eu-cop30_lt

Igini, M. (2025 m. lapkričio 21 d.). COP30 Week 2: Recap. Prieiga per internetą: <https://earth.org/cop30-week-2-recap/>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

2. 2022–2024 m. JT klimato derybų kryptys ir sisteminiai iššūkiai

2022–2024 m. laikotarpiu išryškėjo vis didesnis neigiamas klimato kaitos poveikis. Jūros lygio kilimas, ekstremalūs reiškiniai, sausras ir potvyniai tapo dažnesni, o pasaulinis atšilimas 2024 m. pirmą kartą peržengė 1,5 °C ribą.

2022 m. Šarm aš Šeiche, Egipte, vykusių konferencijų COP27 akcentas buvo Nuostolių ir žalos fondo, skirto padėti pažeidžiamoms šalims, įkūrimas. Nors šis žingsnis laikytas istoriniu, susitikimas sulaukė kritikos dėl nepakankamų sprendimų dėl ŠESD emisijų mažinimo. Dirbtinio intelekto prognozių ir JT ataskaitų duomenimis, 1,5 °C tikslas tampa sunkiai pasiekiamas. Nepaisant to, COP27 tapo simboliniu „solidarumo“ forumu, kuriame įtvirtintas įsipareigojimas paremti besivystančias valstybes.²

2023 m. Dubajuje (Jungtiniai Arabų Emyratai) surengtos konferencijos COP28 metu šalys susitarė dėl griežtesnių taršos mažinimo tikslų – iki 2030 m. sumažinti išskiriamų ŠESD kiekį bent 45 proc., lyginant su 2010 m. Padidinta finansinė parama besivystančioms šalims, tačiau nepavyko susitarti dėl laipsniško iškastinio kuro atsisakymo. JT ir Tarpyvyriausybinių klimato kaitos komisijos (angl. *Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC*) ataskaitos atskleidė, kad dabartinės priemonės nepakankamos – pasaulinė CO₂ emisijų mažinimo trajektorija vis dar veda prie 2,8 °C atšilimo. Konferencijoje taip pat išryškėjo klimato poveikio žmogaus sveikatai ir socialiniam teisingumui problematika.³

Pagrindinė 2024 m. Baku (Azerbaidžanas) susitikimo COP29 tema – priemonių, skirtų kovai su klimato kaita finansavimas. Valstybės susitarė kasmet iki 2035 m. tam tikslui skirti po 300 mlrd. JAV dolerių, tačiau besivystančios šalys jį pavadino „menku“ ir „nesąžiningu“. Diskutuota apie naujus finansavimo mechanizmus, anglies dioksido kreditų sistemą, dekarbonizaciją ir paramą labiausiai pažeidžiamoms valstybėms. Nepaisant tam tikro progreso, konferencija įvardyta kaip kompromisinė – trūko ambicijų ir realaus veiksmų įgyvendinimo plano.⁴

Visose trijose konferencijose išryškėjo šios pagrindinės tendencijos:

- finansinis disbalansas – spraga tarp pažadų ir realaus finansavimo;

Mehta, A. (2025 m. lapkričio 27 d.). COP30: Big pledges on renewables and industry, but ambition falters on ending fossil fuels. Prieiga per internetą: <https://www.reuters.com/sustainability/climate-energy/cop-30-big-pledges-renewables-industry-ambition-falters-ending-fossil-fuels--ecmii-2025-11-27/>

United Nations Framework Convention on Climate Change. (2025 m. lapkričio 22 d.). UN Climate Change Conference - Belém, November 2025. Prieiga per internetą: <https://unfccc.int/cop30>

² United Nations Development Programme. (2023 m. rugsėjo mėn.). Brief on COP27 outcomes and roadmap to COP28. Prieiga per internetą: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-09/brief_cop27_outcomes_and_cop28_eng.pdf

³ COP28 Presidency. (2023). COP28 UAE Declaration on Climate and Health. Prieiga per internetą: <https://www.cop28.com/en/cop28-uae-declaration-on-climate-and-health>

⁴ COP29 Presidency. (2024 m. spalio 16 d.). COP29 Declarations and Pledges Letter. Prieiga per internetą: <https://cop29.az/storage/1135/COP29-Declarations-and-Pledges-Letter.pdf>

EU Reporter. (2024 m. spalio 8 d.). Klimato finansavimas: Taryba patvirtina išvadą prieš COP29. Prieiga per internetą: <https://lt.eureporter.co/environment/cop29/2024/10/08/climate-finance-council-approves-conclusions-ahead-of-cop29/>

EU Reporter. (2024 m. lapkričio 13 d.). ES remia nuolatinius pasaulinius klimato kaitos veiksmus ir sieks plataus užmojo finansavimo ir investicijų COP29 metu. Prieiga per internetą: <https://lt.eureporter.co/environment/cop29/2024/11/13/eu-to-support-continued-global-climate-action-and-push-for-ambitious-finance-and-investment-goals-at-cop29-2/>

United Nations Economic Commission for Europe. (2024 m. lapkričio mėn.). COP29 Declaration on Water for Climate Action. Prieiga per internetą: <https://unece.org/sites/default/files/2025-04/COP29%20Declaration%20on%20Water%20for%20Climate%20Action.pdf>

United Nations Framework Convention on Climate Change. (2024). COP29 Azerbaijan. Prieiga per internetą: <https://cop29.az/en/home>

- **1,5 °C atšilimo riba lieka kaip simbolinis, vis sunkiau pasiekiamas tikslas;**
- **klimato teisingumo klausimas: turtingosios šalys sulaukia vis didesnės kritikos dėl atsakomybės stokos,**
- **technologinė transformacija: vis labiau akcentuojama dekarbonizacija, švarios energetikos plėtra, anglies dioksido kreditų rinka.**

Taip pat labai svarbus geopolitinis aspektas: klimato politika tampa globalios galios instrumentu - nuo ES žaliojo kurso iki JAV ir Kinijos konkurencijos.

Per Jungtinių Tautų klimato konferencijų ciklą, apimantį COP27, COP28 ir COP29, pasiekti susitarimai ir priimtose iniciatyvos žymi politiškai reikšmingus tarptautinio bendradarbiavimo klimato srityje žingsnius. Tačiau siekiant apriboti globalų atšilimą iki 1,5 °C bendros pažangos tempai yra nepakankami, palyginti su moksliniais duomenimis pagrįstu poreikiu.

Nors minėtų renginių kontekste atsirado svarbių institucinių struktūrų (pvz., Nuostolių ir žalos fondas) ir pasiekta sektoriinių įsipareigojimų (pvz., dėl atsinaujinančiosios energetikos plėtros), esamas progresas yra per lėtas globaliai klimato krizės trajektorijai pakeisti. COP27, COP28 ir COP29 rezultatai atspindi kompromiso kultūrą, o ne krizės valdymo mentalitetą. Siekiant išvengti katastrofinių klimato kaitos padarinių, būtina ženkliai padidinti veiksmų greitį ir politinių įsipareigojimų ambicijas.

COP27, COP28, COP29 konferencijos aptartos LNB analitinėse apžvalgose: S-2023-1, S-2024-1 ir S-2025-1.

3. COP30 sprendimų įtaka energetikos sektoriui

Investicijų į naftos ir dujų pramonę poveikis regionams yra kompleksinis ir daugialypis, jo pobūdį daugiausia lemia globalios klimato politikos, ekonominių interesų ir energetikos transformacijos dinamika.⁵

COP30 susitarimai tarptautinės mokslo bendruomenės ir politikos analitikų vertinami kaip neišsamūs ir nepakankamai ambicingi siekiant suvaldyti visuotinį atšilimą taip, kad jis neperžengtų Paryžiaus susitarime dėl klimato kaitos numatytos ribos. Pastarojo susitarimo tikslas yra apriboti vidutinį pasaulinį temperatūros kilimą iki 1,5 °C. Dėl to, ekspertų vertinimu, ŠESD emisijos kasmet turėtų būti mažinamos 5–7 proc.⁶ Šis tikslas koreliuoja su būtinybe laipsniškai, tačiau ganėtinai skubiai atsisakyti iškastinio kuro – esminio ŠESD šaltinio.

⁵ McSweeney, R., Timperley, J. (2025 m. lapkričio 26 d.). COP30: Key outcomes agreed at the UN climate talks in Belém. Carbon Brief. Prieiga per internetą: <https://www.carbonbrief.org/cop30-key-outcomes-agreed-at-the-un-climate-talks-in-belem/>

⁶ Climate Action Tracker. Paris temperature goal. Prieiga per internetą: <https://climateactiontracker.org/methodology/paris-temperature-goal/>

Euronews. (2025 m. lapkričio 21 d.). Outrageous: COP30 draft deal drops mention of fossil fuels despite calls for transition roadmap. Prieiga per internetą: <https://www.euronews.com/green/2025/11/21/outrageous-cop30-draft-deal-drops-mention-of-fossil-fuels-despite-calls-for-transition-roa>

Intergovernmental Panel on Climate Change. (2018). Global warming of 1.5°C. Prieiga per internetą: <https://www.ipcc.ch/sr15/>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

COP30 derybose nebuvo priimtas tiesioginis ir privalomas įsipareigojimas dėl iškastinio kuro atsisakymo, apsiribota tik rekomendacijomis. Dėl to COP30 sprendimai įvardijami kaip silpnokos politinės priemonės, o atšilimas neperžengiant 1,5 °C laikomas vis labiau tolstančiu tikslu.⁷ Kadangi konferencijos metu privalomas globalus iškastinio kuro atsisakymo mechanizmas nebuvo įvestas, dalis šalių ir korporacijų galės toliau investuoti į naftos ir dujų sektorių.⁸

Pastebima, kad **tarptautiniu mastu dominuojančių faktorių tampa ekonominiai ir energetinio saugumo interesai:**

- **regioninių investicijų į naftos ir dujų pramonę išsaugojimas:** vietovėse, kurių energetikos matrica yra paremta iškastiniu kuru, pvz., tam tikros Persijos įlankos, Lotynų Amerikos, Rytų Europos šalyse, investicijos į šį sektorių gali išlikti stabilios ar net padidėti. Tai ypač tikėtina, kol nėra pakankamai veiksmingų, konkurencingų atsinaujinančiųjų išteklių energetikos alternatyvų ir griežtesnių nacionalinių politinių ribojimų.
- **Geopolitiniai ir ekonominiai vektoriai:** kai kur kritiškai svarbūs išlieka tokie veiksniai kaip didelis energijos poreikis, gamtos resursų gausa ir ribota politinė valia įgyvendinti transformacijas. Pavyzdžiui, Brazilijoje, kitose Pietų Amerikos šalyse, Afrikoje naftos ir dujų gavyba gali būti toliau plėtojama, ypač jei nėra pakankamai galingų tarptautinių ar regioninių reguliavimo priemonių, o rinkos kainos išlieka aukštos.⁹

Svarbu pažymėti, kad, nepaisant minėtų trūkumų, konferencijoje priimti klimato sprendimų finansavimo ir atsparumo klimato kaitai didinimo tikslai, taip pat brėžiamos naujos ilgalaikės pasaulinės tendencijos lemia darbotvarkių perorientavimą link atsinaujinančiosios energetikos.¹⁰ Numatoma sparti atsinaujinančiosios energetikos plėtra ir prognozės, kad iki 2035 m. daugelyje regionų elektra bus

The Guardian. (2025 m. lapkričio 22 d.). End of fossil fuel era inches closer as Cop30 deal agreed after bitter standoff. Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/environment/2025/nov/22/cop30-deal-inches-closer-to-end-of-fossil-fuel-era-after-bitter-standoff>

⁷Health Policy Watch. (2025 m. lapkričio 24 d.). COP30 ends with plans to make more plans - No mention of fossil fuel phase-out. Prieiga per internetą: <https://healthpolicy-watch.news/cop30-ends-with-plans-to-make-more-plans-no-mention-of-fossil-fuel-phase-out/>

The Guardian. (2025 m. lapkričio 21 d.). Cop30: Countries threaten to block resolution unless roadmap to fossil fuel phase-out is included. Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/environment/2025/nov/21/cop30-countries-threaten-block-resolution-unless-roadmap-to-fossil-fuel-phase-out>

⁸EnergyNews.pro. (2025 m. lapkričio 23 d.). COP30 locks in adaptation, avoids fossil phase-out and opens a climate regulatory front. Prieiga per internetą: <https://energynews.pro/en/cop30-locks-in-adaptation-avoids-fossil-phase-out-and-opens-a-climate-regulatory-front/>

The Guardian. (2025 m. lapkričio 25 d.). Trump's absence from Cop30 highlights lack of US climate progress. Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/environment/2025/nov/25/trump-cop30-lacks-us-climate-progress>

Truthout. (2025 m. lapkričio 13 d.). Rich countries at COP30 are robbing the Global South of climate financing. Prieiga per internetą: <https://truthout.org/articles/rich-countries-at-cop30-are-robbing-the-global-south-of-climate-financing>

⁹Energy Digital. (2025 m. lapkričio 10 d.). COP30: Will the summit be a climate triumph or a farce? Prieiga per internetą: <https://energydigital.com/news/cop30-will-summit-be-a-climate-triumph-or-a-farce>

South China Morning Post. (2025 m. lapkričio 24 d.). What COP30 deal means for climate unity and Global South amid fossil fuel stalemate. Prieiga per internetą: <https://www.scmp.com/week-asia/health-environment/article/3333934/what-c>

¹⁰ COP30: Nations agree climate deal without fossil fuel plan. (2025 m. lapkričio 23 d.). Prieiga per internetą: <https://www.dw.com/en/cop30-nations-agree-climate-deal-without-fossil-fuel-plan/live-74838966>

International Energy Agency. (2025). Executive summary - World Energy Outlook 2025. Prieiga per internetą: <https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2025/executive-summary>

OilPrice.com. (2025 m. spalio 30 d.). Global power demand to skyrocket 30% by 2035. Prieiga per internetą: <https://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/Global-Power-Demand-to-Skyrocket-30-by-2035.html>

Roadmaps, adaptations and transitions: What climate measures were agreed at Cop30. (2025 m. lapkričio 23 d.). Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/environment/2025/nov/22/roadmaps-adaptations-and-transitions-what-climate-measures-were-agreed-at-cop30>

gaminama iš atsinaujinančiųjų energijos šaltinių, mažina investicijų į tradicinio iškastinio kuro pramonę patrauklumą, nes auga šios pramonės įmonių turto nuvertėjimo (angl. *stranded assets*) rizika.

Apskritai investuotojų į energetikos sektorių ir rinkos dalyvių pozicijos yra dviprasmiškos: dalis jų naftą ir dujas vertina kaip trumpalaikę tarpinę žaliavą energetikos transformacijos laikotarpiu, kita dalis jau gana aktyviai kapitalą perkelia į švarios energijos (saulės, vėjo, vandenilio) gamybos technologijas. Toks dualumas kuria ilgalaikės finansinės rizikos ir nestabilumo aplinką energetikos sektoriuje.¹¹

Apibendrinant, trumpuoju laikotarpiu investicijos į naftos ir dujų pramonę regionuose išlieka svarbios dėl energetinio saugumo ir ekonominės priklausomybės faktorių. Tačiau ilgalaikėje perspektyvoje šias investicijas vis labiau veiks negrįžtamos pasaulinės perėjimo prie atsinaujinančiosios energetikos tendencijos, griežtėjančio regioninio ir tarptautinio reguliavimo (pvz., pasienio anglies dioksido korekcinis mechanizmas) bei rinkos poslinkiai. Būtent politinės valios ir kapitalo srautų perorientavimas lems, kaip greitai bus pasiekta nulinės taršos ekonomika.¹²

4. COP30 derybų sisteminės problemos

Jungtinių Tautų klimato konferencijos COP30 metu priimtame susitarime atsiskleidžia keletas esminių silpnų vietų, keliančių abejonių dėl jo efektyvumo ir ambicingumo, ypač kalbant apie iškastinio kuro

¹¹Brookings Institution. (2025 m. lapkričio 10 d.). What will COP30 mean for climate action? Prieiga per internetą:

<https://www.brookings.edu/articles/what-will-cop30-mean-for-climate-action/>

McSweeney, R., Timperley, J. (2025 m. lapkričio 26 d.). COP30: Key outcomes agreed at the UN climate talks in Belém. Carbon Brief. Prieiga per internetą: <https://www.carbonbrief.org/cop30-key-outcomes-agreed-at-the-un-climate-talks-in-belem/>

¹²BNS inf. (2025 m. lapkričio 22 d.). COP30 konferencijoje priimtas klimato susitarimas be iškastinio kuro plano. Prieiga per internetą: <https://diena.lt/naujienos/pasaulis/ekonomika-ir-politika/cop30-konferencijoje-priimtas-klimato-susitarimas-be-iskastinio-kuro-plano-1730018>

Barauskas, J. (2025 m. lapkričio 11 d.). Kalifornijos gubernatorius Newsomas konferencijoje COP30 negailėjo kritikos Trumpui. Prieiga per internetą: <https://kauno.diena.lt/naujienos/pasaulis/ekonomika-ir-politika/kalifornijos-gubernatorius-newsomas-konferencijoje-cop30-negailėjo-kritikos-trumpui-1728342>

COP30 climate talks end with more fizzle than bang. (2025 m. lapkričio 22 d.). Prieiga per internetą: <https://amp.dw.com/en/cop30-no-fossil-fuel-deal-after-protests-chaos-and-compromise/a-74843443>

Compromises, voluntary measures and no mention of fossil fuels: Key points from Cop30 deal. (2025 m. lapkričio 22 d.). The Guardian. Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/environment/2025/nov/22/roadmaps-adaptations-and-transitions-what-climate-measures-were-agreed-at-cop30>

COP 30 Outcome: What it means and what's next. (2025 m. lapkričio 22 d.). International Institute for Sustainable Development. Prieiga per internetą: <https://www.iisd.org/articles/insight/cop-30-outcome-what-it-means-and-whats-next>

COP30 locks in adaptation, avoids fossil phase-out and opens a climate regulatory front. Energynews.pro. (2025 m. lapkričio 23 d.). Prieiga per internetą: <https://energynews.pro/en/cop30-locks-in-adaptation-avoids-fossil-phase-out-and-opens-a-climate-regulatory-front/>

Barauskas, J. (2025 m. lapkričio 21 d.). Trumpas planuoja masišką naftos gavybos jūroje plėtrą. Prieiga per internetą:

<https://ve.lt/pasaulis/trumpas-planuoja-masiska-naftos-gavybos-juroje-pletra>

Europos Komisija. (2025 m. lapkričio 22 d.). ES dalyvavimas COP30. Prieiga per internetą: https://commission.europa.eu/topics/climate-action/eu-cop/eu-cop30_lt

Gilliver, L. (2025 m. lapkričio 21 d.). 'Outrageous': COP30 draft deal drops mention of fossil fuels despite calls for transition roadmap.

Prieiga per internetą: <https://www.euronews.com/green/2025/11/21/outrageous-cop30-draft-deal-drops-mention-of-fossil-fuels-despite-calls-for-transition-roa>

International Energy Agency. (2023). World Energy Outlook 2023. Prieiga per internetą: <https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2023>

Intergovernmental Panel on Climate Change. Reports. Prieiga per internetą: <https://www.ipcc.ch/reports/>

Naftos lobistai ir vėl laimi? COP30 Belėme balansuoja ant tuščio pažado ribos. (2025 m. lapkričio 21 d.). Prieiga per internetą:

<https://www.klimatoreporteriai.lt/cop/naftos-lobistai-ir-vel-laimi-cop30-beleme-balansuoja-ant-tuscio-pazado-ribos/>

Nepaisant politinių vėjų, pasaulis renkasi saulę ir vėją – IEA prognozės COP30. (2025 m. lapkričio 14 d.). Prieiga per internetą:

<https://www.klimatoreporteriai.lt/cop/nepaisant-politiniu-veju-pasaulis-renkasi-saule-ir-veja-iea-prognozes-cop30/>

Six issues that will dominate COP30. (2025 m. lapkričio 7 d.). United Nations Environment Programme. Prieiga per internetą:

<https://www.unep.org/news-and-stories/story/six-issues-will-dominate-cop30>

United Nations Framework Convention on Climate Change. (n. d.). The Paris Agreement. Prieiga per internetą: <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

laipsnišką atsisakymą. Jau minėta, šios spragos gali apsunkinti pasaulines pastangas apriboti globalų atšilimą iki 1,5 °C, kaip numatyta Paryžiaus susitarime.¹³

Taigi, **pagrindinis COP30 trūkumas yra tas, kad oficialiame susitarimo tekste nebuvo įtvirtintas privalomas ir aiškiai apibrėžtas planas dėl laipsniško iškastinio kuro atsisakymo.**¹⁴ Nors daugiau nei 80 šalių, įskaitant Europos Sąjungą, ragino įtraukti tvirtą, teisiškai įpareigojančią nuostatą dėl atsisakymo naudoti iškastinį kurą, šiam tikslui kelių užkirto naftą eksportuojančių šalių organizacijos OPEC narės ir jų sąjungininkės. Jų pasipriešinimas lėmė tai, kad galutiniame dokumento tekste atsisakyta privalomumo ir liko tik rekomendacinio pobūdžio formuluotės.¹⁵

Galima sakyti, kad galutinis **COP30 rezultatas yra kompromisinis sprendimas, pagal kurį perėjimas nuo iškastinio kuro iškeltas už oficialaus derybų proceso ribų.** Pora šiuo klausimu suformuluotų savanoriško pobūdžio gairių, kurios turėtų būti aptartos atskirame susitikime Kolumbijoje 2026 metų balandžio mėnesį (IPCC rekomendacijų neatitinkančioje konferencijoje „First International Conference for the Phase-out of Fossil Fuels“), sumenkina susitarimo įpareigojamąją galią ir programuoja skubiai įgyvendintinų priemonių delsą. Toks sprendimas neatitinka įrodymais paremtų rekomendacijų kuo greičiau, jau šiame dešimtmetyje, iš esmės sumažinti iškastinio kuro naudojimą.¹⁶ Kaip žinia, siekiant apriboti visuotinį atšilimą iki 1,5 °C, būtina neatidėliotinai ir visapusiškai atsisakyti šio tipo kuro. Kritikų nuomone, COP30 susitarimo kompromisai atspindi politinį nenorą priimti moksliškai pagrįstus privalomojo pobūdžio sprendimus, reikalingus kritiniu momentu.

Esminė silpnoji vieta išlieka nepakankamas ir neapibrėžtas klimato kaitos švelninimo ir adaptacijos mechanizmų finansavimas:

- nors numatyta iki 2035 m. patrigubinti besivystančių šalių adaptacijos prie pokyčių finansavimą, kritikai pabrėžia, kad nėra koordinuoto, aiškaus sutarimo dėl konkrečios finansinės atsakomybės,

¹³ Carrington, D. (2025 m. lapkričio 21 d.). Cop30: Countries threaten to block resolution unless roadmap to fossil fuel phase-out. Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/environment/2025/nov/21/cop30-countries-threaten-block-resolution-unless-roadmap-to-fossil-fuel-phase-out>

Carrington, D. (2025 m. lapkričio 21 d.). Cop30 delegates far apart on phasing out fossil fuels and cutting carbon. Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/environment/2025/nov/21/cop30-delegates-far-apart-on-phasing-out-fossil-fuels-and-cutting-carbon>
Carrington, D. (2025 m. lapkričio 22 d.). End of fossil fuel era inches closer as Cop30 deal agreed after bitter standoff. Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/environment/2025/nov/22/cop30-deal-inches-closer-to-end-of-fossil-fuel-era-after-bitter-standoff>
McSweeney, R., Timperley, J. (2025 m. lapkričio 26 d.). COP30: Key outcomes agreed at the UN climate talks in Belém. Carbon Brief. Prieiga per internetą: <https://www.carbonbrief.org/cop30-key-outcomes-agreed-at-the-un-climate-talks-in-belem>

¹⁴ Carrington, D. (2025 m. lapkričio 21 d.). Cop30: Countries threaten to block resolution unless roadmap to fossil fuel phase-out. Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/environment/2025/nov/21/cop30-countries-threaten-block-resolution-unless-roadmap-to-fossil-fuel-phase-out>

Health Policy Watch. (2025 m. lapkričio 24 d.). COP30 ends with plans to make more plans - No mention of fossil fuel phase-out. Prieiga per internetą: <https://healthpolicy-watch.news/cop30-ends-with-plans-to-make-more-plans-no-mention-of-fossil-fuel-phase-out/>

¹⁵Health Policy Watch. (2025 m. lapkričio 24 d.). COP30 ends with no text on fossil fuels phase-out - But plans for a conference in 2026. Prieiga per internetą: <https://healthpolicy-watch.news/cop30-ends-with-plans-to-make-more-plans-no-mention-of-fossil-fuel-phase-out/>

End of fossil fuel era inches closer as Cop30 deal agreed after bitter standoff. (2025 m. lapkričio 22 d.). Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/environment/2025/nov/22/cop30-deal-inches-closer-to-end-of-fossil-fuel-era-after-bitter-standoff>

‘Fossil fuel giants finally in the crosshairs’: Cop30 avoids total failure with last-ditch deal. (2025 m. lapkričio 25 d.). Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/environment/2025/nov/25>

¹⁶Health Policy Watch. (2025 m. lapkričio 24 d.). COP30 ends with plans to make more plans - No mention of fossil fuel phase-out. Prieiga per internetą: <https://healthpolicy-watch.news/cop30-ends-with-plans-to-make-more-plans-no-mention-of-fossil-fuel-phase-out/>
End of fossil fuel era inches closer as Cop30 deal agreed after bitter standoff. (2025 m. lapkričio 22 d.). Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/environment/>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

lėšų šaltinių ir privalomo indėlio. Tai kelia abejonių dėl šio tikslo realistiškumo ir įgyvendinimo terminų.¹⁷

- Net ir esamiems finansiniams mechanizms (pvz., Žaliajam klimato fondui, Nuostolių ir žalos fondui) nuolat stinga finansavimo. Tai rodo, kad šalių įsipareigojimai spręsti klimato krizės pasekmes, ypač pažeidžiamiausiose bendruomenėse, yra nepakankami.¹⁸

Greta priekaištų dėl ambicijų stokos **COP30 sprendimai sulaukė kritikos ir dėl galimos išorinių interesų grupių įtakos.**¹⁹ Renginyje peiktas dėl gausaus iškastinio kuro pramonės lobistų skaičiaus dalyvavimo. Ši aplinkybė, manoma, galėjo paveikti derybų rezultatus ir prisidėti prie susitarimo silpninimo siekiant apsaugoti šio sektoriaus ekonominius interesus.²⁰

Apibendrinant, COP30 susitarimo trūkumai iš esmės yra šie: nepakankami įsipareigojimai pereiti prie atsinaujinančiųjų energijos šaltinių ir neaiškiai apibrėžti klimato adaptacijos finansavimo mechanizmai. Priimti kompromisinio pobūdžio sprendimai neatitinka klimato krizės masto, todėl būtinybė didinti tarptautinius įsipareigojimus perkeliama į būsimus tarptautinius klimato renginius, pavyzdžiui, Turkijoje vyksiančią konferenciją COP31, kurioje tikimasi pratęsti diskusijas dėl ambicingesnių klimato tikslų ir privalomų veiksmų.²¹

¹⁷Fuller, P., Hammill, A., Baršauskaitė, I., Beauchamp, E., Brnic, A., Dazé, A., Gerasimchuk, I., Jones, N., Qi, J., Romoli, V., Wagner, L. M. (2025 m. lapkričio 22 d.). COP 30 outcome: What it means and what's next. International Institute for Sustainable Development. Prieiga per internetą: <https://www.iisd.org/articles/insight/cop-30-outcome-what-it-means-and-whats-next>

¹⁸ Fuller, P., Hammill, A., Baršauskaitė, I., Beauchamp, E., Brnic, A., Dazé, A., Gerasimchuk, I., Jones, N., Qi, J., Romoli, V., Wagner, L. M. (2025 m. lapkričio 22 d.). COP 30 outcome: What it means and what's next. International Institute for Sustainable Development. Prieiga per internetą: <https://www.iisd.org/articles/insight/cop-30-outcome-what-it-means-and-whats-next>

¹⁹Pacheco, M. (2025 m. lapkričio 24 d.). COP30 fails to set fossil fuels' end and sheds light on cracked international order Prieiga per internetą: <https://www.euronews.com/my-europe/2025/11/24/cop30-fails-to-set-fossil-fuels-end-and-sheds-light-on-cracked-international-order>

²⁰ Kick Big Polluters Out. (2025 m. lapkričio 14 d.). Fossil fuel lobbyists flood COP30 climate talks in Brazil, with largest ever attendance share. Prieiga per internetą: <https://kickbigpollutersout.org/Release-Kick-Out-The-Suits-COP30>

Fossil fuel lobbyists outnumber all Cop30 delegations except Brazil, report says. (2025 m. lapkričio 14 d.). Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/environment/2025/nov/14/fossil-fuel-lobbyists-cop30>

²¹ BBC News. (2025 m. lapkričio 20 d.). Turkey set to host COP31 after reaching compromise with Australia. Prieiga per internetą: <https://www.bbc.com/news/articles/cx242yj380no>

Health Policy Watch. (2025 m. lapkričio 24 d.). COP30 ends with no text on fossil fuels phase-out - But plans for a conference in 2026. Prieiga per internetą: <https://healthpolicy-watch.news/cop30-ends-with-plans-to-make-more-plans-no-mention-of-fossil-fuel-phase-out/>

International Institute for Sustainable Development. (2025 m. lapkritis). 2025 UN Climate Change Conference (UNFCCC COP 30). Prieiga per internetą: <https://sdg.iisd.org/events/2025-un-climate-change-conference-unfccc-cop-30/>

Labutytė-Atkočaitienė, I. (2025 m. lapkričio 21 d.). COP 30 pretenduoja į nesėkmę: geriau jau jokio susitarimo nei blogas susitarimas. Prieiga per internetą: <https://www.vz.lt/verslo-aplinka/2025/11/21/cop-30-pretenduoja-i-nesekme-geriau-jau-jokio-susitarimo-nei-blogas-susitarimas-576087>

McGrath, M. (2025 m. lapkričio 20 d.). Turkey set to host COP31 after reaching compromise with Australia. Prieiga per internetą: <https://www.bbc.com/news/articles/cx242yj380no>

The Nature Conservancy. (2025 m. lapkričio 24 d.). COP30: Your guide to the 2025 UN Climate Change Conference. Prieiga per internetą: <https://www.nature.org/en-us/what-we-do/our-priorities/tackle-climate-change/climate-change-stories/cop-climate-change-conference/>

UN-Habitat. (2025 m. lapkritis). UN Climate Change Conference (UNFCCC COP 30). Prieiga per internetą: <https://unhabitat.org/events/un-climate-change-conference-unfccc-cop-30>

United Nations Framework Convention on Climate Change. (2025 m. lapkritis). UN Climate Change Conference - Belém, November 2025. Prieiga per internetą: <https://unfccc.int/cop30>

5. Naujos ES finansinės atsakomybės trajektorijos po COP30

Jungtinių Tautų klimato konferencijos COP30 sprendimai turės reikšmingos įtakos Europos Sąjungos klimato priemonių finansavimo strategijai ir prioritetams. Tikėtina, kad Bendrijai teks priimti daugiau globalios atsakomybės, labiau gilinti reguliacinę integraciją ir intensyvuoti tarptautinį bendradarbiavimą.²²

ES klimato finansavimo kryptys turėtų būti esmingai modifikuojamos atsižvelgiant į naujus pasaulinius tikslus ir įsipareigojimus, ypač susijusius su lėšų mobilizavimu.²³

ES stiprins indėlį į naująjį kolektyvinį kiekybinį klimato finansavimo tikslą (angl. *New collective quantified goal on climate finance, NCQG*). Siekiama padidinti klimato srities finansavimą besivystančioms šalims, kad iki 2035 m. būtų surenkama mažiausiai 300 mlrd. JAV dolerių kasmet. Taip ES pabrėžia savo atsakomybę skatinti labiausiai pažeidžiamų teritorijų atsparumą. Ypatingas dėmesys bus skiriamas Nuostolių ir žalos fondo finansavimo mechanizmo plėtrai ir operacionalizavimui, kad būtų užtikrintas efektyvus lėšų paskirstymas klimato krizės paveiktoms valstybėms.²⁴

Dėl šio fondo įsteigimo buvo ilgai deramasi, ir istorinis sprendimas jį įkurti buvo priimtas 2022 m. Egipte vykusioje COP27. Fondo veiklos mechanizmai buvo detalai nustatyti po metų Jungtiniuose Arabų Emyratuose surengtoje konferencijoje COP28, kurios metu sulaukta ir pirmųjų piniginių įnašų. Fondą remia turtingos, išsivysčiusios šalys, istoriškai labiausiai prisidėjusios prie klimato kaitos. Europos Sąjungos įsipareigojimas dalyvauti šiame fonde yra dalis platesnio NCQG konteksto ir atspindi pastangas užtikrinti daugiau klimato teisingumo.

ES klimato finansavimas bus griežtai susietas su socialinio teisingumo ir darnaus reguliavimo imperatyvais. Finansiniai ištekliai skirstomi taip, kad būtų užtikrinamas teisingas, įtraukus ir žmogaus teisėmis pagrįstas perėjimas prie žaliosios ekonomikos. Prioritetas bus teikiamas socialinės apsaugos mechanizmams, darbuotojų perkvalifikavimui ir ekosistemų apsaugai, siekiant minimizuoti neigiamų klimato politikos poveikį pažeidžiamoms bendruomenėms ir pramonės šakoms.²⁵

²² European Commission. (2025 m. lapkritis). EU at COP30. Prieiga per internetą: https://commission.europa.eu/topics/climate-action/eu-cop30/eu-cop30_en

European Parliament. (2025 m. lapkričio 21 d.). COP30 outcome: Slow progress but insufficient to meet climate crisis urgency. Prieiga per internetą: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20251117/PR31438/cop30-outcome-slow-progress-but-insufficient-to-meet-climate-crisis-urgency>

²³ Climate Action Network Europe. (2025 m. lapkričio 10 d.). CAN Europe COP30 demands. Prieiga per internetą:

<https://caneurope.org/can-europe-cop30-demands/>

World Resources Institute. (2025 m. lapkričio 10 d.). 5 questions vulnerable countries have for COP30. Prieiga per internetą:

<https://www.wri.org/technical-perspectives/cop30-questions-vulnerable-countries>

²⁴ Climate Action Network International. (2025 m. spalio 28 d.). Annual policy document 2025: Fighting for just transition in times of injustice. Prieiga per internetą: <https://climatenetwork.org/resource/annual-policy-document-2025-fighting-for-just-transition-in-times-of-injustice/>

Local Governments and Municipal Authorities Constituency. (2025 m. lapkričio 17 d.). COP30 midpoint recap on climate finance and loss & damage negotiations. Prieiga per internetą: <https://www.cities-and-regions.org/cop30-midpoint-recap-on-climate-finance-and-loss-damage-negotiations/>

Loss and Damage Collaboration. (2025 m. lapkričio 18 d.). What happened on loss and damage in week one of COP 30. Prieiga per internetą: <https://www.lossanddamagecollaboration.org/resources/what-happened-on-loss-and-damage-in-week-one-of-cop-30>

World Resources Institute. (2025 m. lapkričio 10 d.). NCQG: What countries want from the new climate finance goal. Prieiga per internetą: <https://www.wri.org/insights/ncqg-climate-finance-goals-explained>

²⁵ Deffet, C. (2025 m. lapkričio 27 d.). COP30: Towards a coalition of the willing for a just transition? Foundation for European Progressive Studies. Prieiga per internetą: <https://feeps-europe.eu/cop30-towards-a-coalition-of-the-willing-for-a-just-transition/>

Group of 77 and China. (2025 m. kovo 5 d.). Statement on behalf of the Group of 77 and China by the Delegation of Iraq at the Informal Meeting of the UN General Assembly on the Priorities and Preparations for the 2025 United Nations Climate Change Conference (COP30). Prieiga per internetą: <https://www.g77.org/statement/getstatement.php?id=25030>

Be to, **numatyta tobulinti ir atitinkamai taikyti egzistuojantį ES reguliacinį instrumentarijų**, pavyzdžiui, pasienio anglies dioksido korekcinį mechanizmą (angl. *Carbon Border Adjustment Mechanism*) ir Kovos su miškų naikinimu reglamentą (angl. *EU Deforestation Regulation*). Siekdama optimizuoti tarptautinius dekarbonizacijos kaštus, ES diplomatiniais kanalais aktyviai skatins pasaulinius CO2 kreditų kainodaros mechanizmus bei anglies kreditų rinkų suvienijimą.²⁶

Numatyta remti inovacijas ir tvarių technologijų plėtrą. Klimato finansavimas bus glaudžiai susietas su inovacijų ir technologijų plėtra, ypač skatinama žaliąja ekonomika, grindžiama žiedinės ekonomikos principais ir mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančiomis technologijomis.²⁷

Taip pat bus skiriama **daugiau dėmesio tarptautinio finansavimo skaidrumui ir efektyvumui.** ES intensyvins darbą su pasaulio partneriais, kad didėtų finansų srautų skaidrumas (gerinant atskaitomybės mechanizmus) ir efektyvumas, ypač besivystančių šalių rėmimo schemų kontekste. Šio tikslo bus siekiama gerinant donorų koordinavimą.²⁸

Po konferencijos COP30 vyksiantys pokyčiai turėtų sustiprinti ES kaip geopolitinės klimato lyderės vaidmenį. Teisingos pertvarkos ir tvarumo principų integravimas į pagrindinę europinę politiką gali paskatinti ne tik ES tarptautinių įsipareigojimų, bet ir platesnių globalių klimato veiksmų įgyvendinimą.²⁹

²⁶Euronews. (2025 m. lapkričio 10 d.). COP30: EU backs global carbon markets alliance to crack down on CO₂ emissions. Prieiga per internetą: <https://www.euronews.com/my-europe/2025/11/10/cop30-eu-backs-global-carbon-markets-alliance-to-crack-down-on-co2-emissions>

Mehta, A. (2025 m. lapkričio 27 d.). COP30: Big pledges on renewables and industry, but ambition falters on ending fossil fuels. Prieiga per internetą: <https://www.reuters.com/sustainability/climate-energy/cop-30-big-pledges-renewables-industry-ambition-falters-ending-fossil-fuels-ecmii-2025-11-27/>

Politico. (2025 m. lapkričio 18 d.). EU defends carbon border tax at COP30 amid Global South backlash. Prieiga per internetą: <https://www.politico.eu/article/eu-carbon-border-adjustment-mechanism-trade-tariffs-cop30-india-china/>

²⁷ European Parliament. (2025). Motion for a resolution on the outcome of the UN Climate Change Conference in Belém (COP 30) (2025/2900(RSP)) (B10-0445/2025). Prieiga per internetą: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-10-2025-0445_EN.html

World Resources Institute. (2025 m. spalio 20 d.). 4 questions that will shape COP30 for vulnerable countries. Prieiga per internetą: <https://www.wri.org/technical-perspectives/cop30-questions-vulnerable-countries>

²⁸Climate Action Network Europe. (2025 m. lapkričio 10 d.). CAN Europe COP30 demands. Prieiga per internetą: <https://caneurope.org/can-europe-cop30-demands/>

Council of the European Union. (2025 m. spalio 21 d.). COP30: Council sets EU position for the climate conference in Belém. Prieiga per internetą: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/10/21/cop30-council-sets-eu-position-for-the-climate-conference-in-belem/>

²⁹ Council of the European Union. (2025 m. spalio 21 d.). COP30: Council sets EU position for the climate conference in Belém. Prieiga per internetą: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/10/21/cop30-council-sets-eu-position-for-the-climate-conference-in-belem/>

de Melo, K. (2025 m. lapkričio 11 d.). COP30 Brazilijoje: laikas tesėti klimato pažadus. Green Initiative. Prieiga per internetą: <https://greeninitiative.eco/lt/2025/11/11/Cop30-Brazilija/>

European Commission. (2025 m. lapkričio 22 d.). EU at COP30: Secures agreement on global response to keep 1.5°C within reach [Press release]. Prieiga per internetą: https://commission.europa.eu/topics/climate-action/eu-cop/eu-cop30_en

European Parliament. (2025 m. spalio 13 d.). Motion for a resolution on the UN Climate Change Conference 2025 in Belém, Brazil (COP30) (2025/2666(RSP)) (B10-0445/2025). Prieiga per internetą: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-10-2025-0445_EN.html

European Parliament. (2025 m. spalio 26 d.). Report on the outcome of the UN Climate Change Conference in Belém (COP 30) (2025/2900(RSP)). Prieiga per internetą: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-10-2025-0254_LT.pdf

EU Funding Portal. (2025 m. gegužės 21 d.). COP30. Prieiga per internetą: <https://eufundingportal.eu/lt/cop30/>

Europos Pulsas. ES ir valstybės narės 2024 m. skyrė 31,7 mlrd. eurų klimato finansavimui. Prieiga per internetą: <https://europospulsas.lt/es-ir-valstybes-nares-2024-m-skyre-31-7-mlrd-euru-klimato-finansavimui-tags/>

Green Reporting. Europos Parlamentas Brazilijoje vykusioje COP30 konferencijoje. Ką tai reiškia pasaulinei prekybai ir ES klimato politikai? Prieiga per internetą: <https://greenreporting.eu/lt/Europos-Parlamentas-Brazilijoje-vykusioje-COP30-konferencijoje:-k%C4%85-tai-rei%C5%A1kia-pasaulinei-prekybai-ir-ES-klimato-politikai/>

Waskow, D., Garcia, M., Srouji, J., Swaby, G., Larsen, G., Cogswell, N., Alayza, N., Oliveira, M., Robinson, M., Barber, C., Sandrini, M., Silverwood-Cope, K. (2025 m. lapkričio 25 d.). Beyond the headlines: COP30's outcomes and disappointments. World Resources Institute. Prieiga per internetą: <https://www.wri.org/insights/cop30-outcomes-next-steps>

6. Globalios konkurencijos dinamika ir ES klimato finansavimo galios projekcija

Europos Sąjungos klimato finansavimo sprendimai yra ne tik aplinkosauginės politikos įrankis, bet ir esminis geopolitinis svertas. Netinkamas šių sprendimų valdymas ar nepakankama ambicija gali generuoti specifinius geopolitinius rizikos scenarijus, keliančius grėsmę Bendrijos tarptautinei įtakai, strateginei autonomijai ir saugumui.³⁰

Pagrindinės **strateginio patikimumo ir finansavimo disbalanso rizikos:**

- jei ES indėlis į NCQG, pagal kurį numatomas metinis 300 mlrd. JAV dolerių finansavimas besivystančioms šalims, bus nepakankamas, **gali išaugti nepasitikėjimas Bendrija**. Tai sumenkintų ES kaip patikimo ir solidaraus partnerio reputaciją globaliuosiuose Pietuose. Tokiu atveju besivystančios šalys gali orientuoti savo strateginę partnerystę į konkuruojančias galias, siūlančias „greitą“ finansavimą be griežtų sąlygų.
- Nepakankamas Nuostolių ir žalos fondo finansavimas ir operacionalizavimas **pakenktų klimato teisingumo principo įgyvendinimui**. Tai pagilintų įtampą tarp išsivysčiusių ir besivystančių šalių bloko (G77 + Kinija) ir komplikuotų tarptautinius derybinius procesus.³¹

Galimos ir **globalios konkurencijos bei reguliacinės įtakos problemos:**

- ES veikia konkurencinėje aplinkoje, kurioje JAV, Kinija ir Rusija taiko skirtingas finansavimo strategijas, dažnai pasitelkdamos geopolitinio (kinų „Vienos juostos, vieno kelio“ iniciatyva) arba energetinio (Rusijos strategijos) dominavimo mechanizmus. Jei ES negebės užtikrinti koordinuotos ir ambicingos klimato finansavimo politikos, jai **gresia prarasti lyderystę** formuojant globalius aplinkosaugos ir prekybos standartus.³²
- Pasienio anglies dioksido korekcinio mechanizmo ir Kovos su miškų naikinimu reglamento taikymas gali kelti trintį su pagrindinėmis importo šalimis. **Konkuruojančios galios prekybos srityje išaugusia įtampa gali pasinaudoti siekdamos pakirsti ES įtaką Pasaulio prekybos organizacijoje ir regioninėse prekybos partnerystėse.**³³

³⁰ Ülgen, S. (2023 m. gegužės 9 d.). A political economy perspective on the EU's carbon border tax. Carnegie Endowment for International Peace. Prieiga per internetą: <https://carnegieendowment.org/research/2023/05/a-political-economy-perspective-on-the-eus-carbon-border-tax?lang=en¢er=europe>

Berg, A. (2025 m. sausio 22 d.). Europe and the global economic order. Centre for European Reform. Prieiga per internetą: <https://www.cer.eu/publications/archive/policy-brief/2025/europe-and-global-economic-ord>

³¹ Adeniyi, D. (2025). The broken promise of loss and damage finance: Can Europe help? ECDPM. Prieiga per internetą: <https://ecdpm.org/work/broken-promise-loss-and-damage-finance-can-europe-help>

Alayza, N., Larsen, G. (2025 m. lapkričio 5 d.). How to reach \$300 billion – and the full \$1.3 trillion – under the new climate finance goal. World Resources Institute. Prieiga per internetą: <https://www.wri.org/insights/ncqg-climate-finance-goals-explained>

Climate Action Network Europe. (2025 m. lapkričio 11 d.). CAN Europe at COP30: Call for ambitious global climate action. Prieiga per internetą: <https://caneurope.org/cop30/>

Dechezleprêtre, A., Haramboure, A., Kögel, C., Lalanne, G., Yamano, N. (2025). Carbon border adjustments: The potential effects of the EU CBAM along the supply chain. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1787/e8c3d060-en>

³² Trasi, C. (2025 m. spalio 9 d.). Convergence, not alignment: EU-China climate relations ahead of COP30. Bruegel. Prieiga per internetą: <https://www.bruegel.org/analysis/convergence-not-alignment-eu-china-climate-relations-ahead-of-cop30>

³³ Tagliapietra, S., Sgaravatti, G., Zachmann, G. (2024 m. lapkričio 21 d.). Learning by CBAM's transitional impacts on trade. Centre for European Reform. Prieiga per internetą: <https://www.cer.eu/publications/archive/policy-brief/2024/learning-cbams-transitional-impacts-trade>

Houser, T., Tissier, R. (2024 m. lapkričio 27 d.). The risks and opportunities of the EU's green trade agenda. Prieiga per internetą: <https://www.brookings.edu/articles/the-risks-and-opportunities-of-the-eus-green-trade-agenda>

Ne mažiau svarbios **vidinių politinių nesutarimų ir išorinio spaudimo grėsmės:**

- **klimato politikos, ypač susijusios su perėjimu prie žaliosios ekonomikos ir subsidijomis, poveikis ekonomikai ir įvairioms socialinėms grupėms gali paskatinti politinius nesutarimus ES valstybėse narėse.** Tokia fragmentacija gali „paralyžiuoti“ Bendriją, sumažinti jos gebėjimą priimti greitus ir vieningus sprendimus tarptautiniu mastu.
- Delsimas įgyvendinti įsipareigojimus dėl subsidijų iškastiniam kurui nutraukimo lemia geopolitinę įtampą. Bendrijos priklausomybės nuo taršios energijos iš trečiųjų šalių mažinimas yra svarbus, tačiau **pernelyg spartus ar neapgaltas subsidijų panaikinimas gali sukelti energetinio saugumo rizikas bei destabilizuoti minėtų išteklių turinčias valstybes**, nuo kurių priklauso ES.³⁴

Galiausiai, galimos **finansavimo efektyvumo ir migracijos rizikos:**

- neefektyvus lėšų paskirstymas ir administravimo trūkumai besivystančių šalių rėmimo schemose **mažina investicijų poveikį, silpnina ES reputaciją ir apskirtai gali diskredituoti tarptautinį klimato finansų modelį.**³⁵
- Nepakankamas finansavimas adaptacijai lems klimato kaitos padarinių eskalaciją (pvz., intensyvesnes sausras, potvynius, jūros lygio kilimą), o tai **didins klimato pabėgėlių srautus link ES pasienio regionų.** Tai – papildoma saugumo ir humanitarinė rizika ES.³⁶

Norėdama išvengti šių rizikų ir užsitikrinti geopolitinį pranašumą, ES klimato finansavimą turi valdyti kaip strateginės partnerystės instrumentą, susitelkdama į veiksmų skaidrumą, koordinavimą ir greitą NCQG įgyvendinimą, taip pat stiprinti strateginę autonomiją per žaliosios ekonomikos plėtrą.³⁷

Kinijos iniciatyvos „Viena juosta, vienas kelias“ klimato kaitos / klimato diplomatijos aspektai aptarti LNB analitinėje apžvalgoje S-2023-11; Rusijos Federacijos klimato kaitos diplomatijos aspektai bei Rusijos Federacijos santykis su BRICS: energetika ir ekologija aptarti LNB analitinėse apžvalgose S-2023-3, S-2022-6; Klimato kaitos socialinio teisingumo politiniai ir geopolitiniai aspektai aptarti LNB analitinėje apžvalgoje S-2024-7.

³⁴ Tocci, N. (2025 m. lapkričio 14 d.). Once a global leader on climate action, the EU has given in to the right's green-bashing. Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2025/nov/14/global-leader-climate-action-eu-right-green-bashing>

³⁵ European Council on Foreign Relations. (2024 m. lapkričio 27 d.). Power to the people: How the EU's energy transition can help fight the greenlash. Prieiga per internetą: <https://ecfr.eu/publication/power-to-the-people-how-the-eus-energy-transition-can-help-fight-the-greenlash/>

European Economic and Social Committee. (2025 m. balandžio 29 d.). Phasing out fossil fuel subsidies while ensuring European competitiveness. Prieiga per internetą: <https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/phasing-out-fossil-fuel-subsidies-while-ensuring-european-competitiveness>

Thwaites, J. (2024 m. lapkričio 27 d.). How to deliver the new climate finance goal. Natural Resources Defense Council. Prieiga per internetą: <https://www.nrdc.org/bio/joe-thwaites/how-deliver-new-climate-finance-goal>

³⁶ Özdemiras, I. (2023 m. vasario 20 d.). The climate refugee crisis is landing on Europe's shores – and we are far from ready. Prieiga per internetą: <https://www.politico.eu/article/climate-refugee-crisis-europe-policy/>

³⁷ Europos Parlamentas. (2025 m. spalio 23 d.). 2025 m. JT klimato kaitos konferencija Belene (Brazilija) (COP30) (P10_TA(2025)0254). Prieiga per internetą: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-10-2025-0254_LT.pdf

Climate-ADAPT. (n. d.). European policy framework. European Environment Agency. Prieiga per internetą: <https://climate-adapt.eea.europa.eu/lt/observatory/policy/european-policy/european-policy-framework>

Europos Komisija. (2025). EU at COP30. Prieiga per internetą: https://commission.europa.eu/topics/climate-action/eu-cop/eu-cop30_en
Carbon Brief. (2025). Analysis: Why the \$300bn climate finance goal is even less ambitious than it seems. Prieiga per internetą: <https://www.carbonbrief.org/analysis-why-the-300bn-climate-finance-goal-is-even-less-ambitious-than-it-seems>

7. Apibendrinimas ir akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

Jungtinių Tautų konferencijoje COP30 darsyk patvirtinta kritinė klimato finansavimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos svarba, tačiau derybų rezultatais išlaikoma struktūrinė įtampa tarp atskirų valstybių grupių. Nepakankamas ambicingumas siekiant iškastinio kuro atsisakymo reiškia, kad klimato kaitos rizikos išliks aukštos, o globalus atšilimas gali viršyti Paryžiaus susitarime nubrėžtą ribą. Kompromisinis renginio metu priimtų nutarimų pobūdis atspindi fundamentalų susiskaldymą tarp šalių, pasisakančių už spartesnę dekarbonizaciją, ir valstybių, kurių ekonominė gerovė tiesiogiai priklauso nuo naftos ir dujų gavybos. COP30 parodė, kad globalaus klimato valdymo architektūra pasiekė kritinę ribą, ties kuria finansiniai ir geopolitiniai veiksniai tampa lemiami. Siekiant stabilizuoti globalią trajektoriją ir didinti klimato įsipareigojimų mastą, būtina stiprinti galios centrų politinę lyderystę, finansavimo apimtį ir tarptautinį pasitikėjimą.

Akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

- COP31 turėtų tapti diskusijų dėl privalomo iškastinio kuro atsisakymo formuluočių esminiu lūžio tašku. Siekdamas padidinti politinį spaudimą ir užtikrinti, kad derybose būtų priimami moksliniais įrodymais pagrįsti sprendimai, ES ir jos sąjungininkės turėtų aktyviai kurti derybinę koaliciją su labiausiai pažeidžiamomis valstybėmis ir taip pasididinti politinį svorį.
- Finansavimo trūkumas, ypač naujojo kolektyvinio kiekybinio klimato finansavimo tikslo kontekste, kelia grėsmę tarptautinės klimato sistemos stabilumui. ES privalo užtikrinti didesnę ir prognozuojamą finansinį indėlį, skatinti efektyvesnę donorų koordinaciją ir Nuostolių ir žalos fondo veiklos veiksmingumą.
- Klimato neutralumo finansavimas tampa esmine geopolitinės konkurencijos, kai Bendrijos politika varžosi su Kinijos „Vienos juostos, vieno kelio“ iniciatyva ir JAV technologinių subsidijų mechanizmais, dalimi. Rekomenduotina stiprinti klimato diplomatiją Afrikos, Lotynų Amerikos ir Indijos ir Ramiojo vandenyno regionuose, derinti finansinę pagalbą su žaliųjų technologijų perdavimu ir atitinkamų gebėjimų ugdymu.
- Nors trumpuoju laikotarpiu investicijos į iškastinio kuro sektorių gali atrodyti stabilios, ilgalaikės tendencijos indikuoja spartėjantį perėjimą prie atsinaujinančiosios energetikos ir didėjančią iškastinio kuro pramonės įmonių turto nuvertėjimo riziką. Strategiškai svarbu skatinti atsinaujinančiosios energetikos projektų rizikos mažinimo finansinius instrumentus besivystančiose šalyse.
- Socialinės ir ekonominės klimato politikos pasekmės gali vesti prie vidinės fragmentacijos. Būtina integruoti teisingos pertvarkos priemones į visus esminius klimato sprendimus ir plėtoti paramą pažeidžiamiems sektoriams bei gyventojų grupėms.

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Cituojant arba naudojant šį šaltinį, nuoroda į Nacionalinę biblioteką yra būtina.
Šioje apžvalgoje pateikiamas turinys nėra oficiali Nacionalinės bibliotekos nuomonė.

LNB / IAS / S / 2025-12-15 / Psl. 13 iš 14
© Nacionalinė biblioteka, 2025 / Слава Україні!

- Nepakankamas adaptacijos priemonių finansavimas neišvengiamai didins klimato pabėgėlių srautus. ES išorės politika ir finansavimo mechanizmai privalo apimti atitinkamus klimato saugumo vertinimus ir rizikos prevencijos priemones.